

Přemysl Tájek

Nová zimoviště netopýrů v západních Čechách

V roce 2004 přešly kompetence udělovat výjimky z ochrany kriticky a silně ohrožených druhů rostlin a živočichů na Správy chráněných krajinných oblastí. Územím působnosti Správy CHKO Slavkovský les byla v tomto ohledu většina Karlovarského a Plzeňského kraje; po vzniku Správy CHKO Český les v listopadu letošního roku (2005) se toto území zmenšilo „pouze“ na většinu Karlovarského kraje.

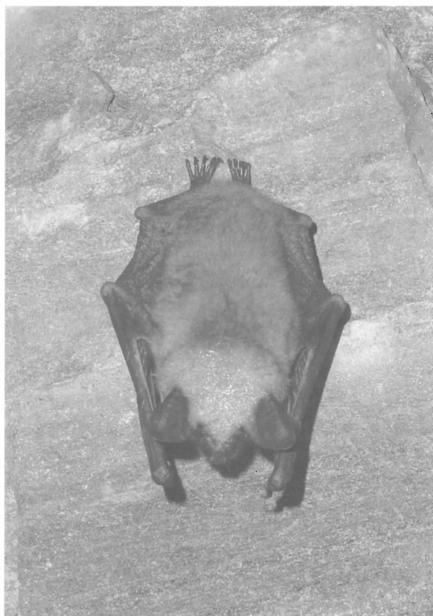
Kromě vyřizování příslušných výjimek a dalších převážně úředních aktů se tedy pokoušíme i o monitoring známých lokalit těchto druhů a snažíme se i o hledání lokalit nových. Typickým příkladem bylo letošní „počítání netopýrů“.

Již poněkolkáté jsme se totiž podíleli na každoročním průzkumu dosud známých netopýřích zimovišť, ve kterých se zjišťuje počet jedinců všech druhů zimujících netopýrů. Tuto akci na západě Čech před 11-ti lety zahájil RNDr. Jiří Bytel a v průběhu let na ní spolupracují NP a CHKO Šumava (RNDr. Luděk Buřka a Libor Dvořák), CHKO Slavkovský les, Agentura ochrany přírody a krajiny, Český svaz ochránců přírody a další.

V lednu a únoru letošního roku se nám navíc podařilo objevit několik nových zimovišť. Zaměřili jsme se především na Tachovsko, tedy na oblast, kde až dosud nebyla žádná zimoviště známa. Zimující netopýry jsme našli celkem na šesti lokalitách (z několika desítek vytipovaných). Jednalo se především o stará sklepení, většinou

v areálu historických objektů. Zaznamenány byly celkem tři druhy netopýrů – netopýr černý (*Barbastella barbastellus*), netopýr velký (*Myotis myotis*) a netopýr ušatý (*Plecotus auritus*). Nejčastěji nalezeným druhem byl silně ohrožený netopýr černý. O objevení nových lokalit jsme se pokusili rovněž na Žluticku, kde jsme však již takový úspěch neměli a doplnit zdejší síť již známých zimovišť se nám nepodařilo.

Během našeho průzkumu se ukázalo, že při objevování nových lokalit bývají velmi cenné informace od místních znalců území. Rádi bychom vás tedy touto cestou oslovili a pokud i vy víte o zimujících netopýrech nebo nadějných lokalitách ve vašem regionu, budeme velice rádi, když nám tyto informace sdělíte. Zajímají nás i lokalizace starých sklepů s kamennými klenbami, zapomenutých starých štol apod. Nevadí ani,

Netopýr velký (*Myotis myotis*) ve štole Věra.
Foto Přemysl Tájek.

pokud jste si zde netopýrů nikdy nevěšili, často totiž bývají dobře ukryti a většinou je odhalí až dobře cvičené oko.

Netopýři si k přečkání zimy vybírají místa, kde je stálá teplota, zpravidla několik málo stupňů nad bodem mrazu. Často to bývají nejen jeskyně, ale také opuštěné štoly nebo staré sklepy. Důležité je, aby tyto prostory měly vletové otvory. Zároveň by zde ale neměl být průvan. Strop a stěny takových prostorů bývají zpravidla členité – netopýři některých druhů přečkávají zimní období ve štěrbinách, jiní potřebují alespoň drobné výstupky, za které by se „zavěsili“. Během hibernace (zimního spánku) by netopýři neměli být rušeni, každé takové probuzení totiž pro tyto drobné savce znamená velký energetický výdej, který jim nezřídka bývá osudný. Nevadí, pokud si netopýry krátce prohlédnete ve svitu baterky, nikdy se jich však nedotýkejte, ohrozili byste jejich život. Stejně doporučení (i když z poněkud jiného důvodu) platí i pro letní období. Malé, ale jako jehličky ostré, netopýří zuby totiž dokáží prokousnout i tlustou kůži na ruce. Tradované riziko nakažení vzteklinou je však mizivé; v posledních letech byl v ČR zaznamenán pouze jediný případ, kdy byl netopýr přenašečem této nemoci.

V létě se netopýři mohou shromažďovat na půdách lidských obydlí, např. na prostorných a málo navštěvovaných půdách kostelů, kde bývají kolonie netopýrů nejpočetnější. V menších počtech však obývají nejrůznější vhodná místa (dutiny za obložením nebo v podlahách, místa za okenicemi, budky apod.). Takovým shromaždištěm říkáme „letní kolonie“ a zpravidla zde najdeme pouze matky s mláďaty. Důvodem tohoto letního shromažďování je, že netopýři nahromadění společně se snáze

vyrovňávají s potřebou konstantní teploty.

Víte-li tedy ve svém okolí o zimovištích nebo letních koloniích netopýrů, jakékoliv vaše informace jsou vítány. Počty netopýrů nejsou rozhodující, z regionálního pohledu může být důležitý údaj byť i o jediném exempláři. Kontaktovat můžete Správu CHKO nebo redakci časopisu Arnika. Třeba tak právě vy významně přispějete k poznání a přežití těchto zajímavých a dnes již často také velice vzácných živočichů.

Libor Dvořák

Rezervace Holina a Podhorní vrch u Mariánských Lázní jako naleziště měkkýšů

Měkkýši představují velmi zajímavou modelovou skupinu živočichů. Jednak jich v České republice nežije mnoho (včetně vodních něco přes 260 druhů), jednak je jich velmi významná část vázána na specifické biotopy a měkkýši se tak výborně hodí jako indikační skupina pro posouzení původnosti a hodnoty dané lokality. Zcela nehostinnými stanovišti jsou veškeré kyselé půdy (rašelinisté, slatiniště, jehličnaté lesy, kyselé bučiny), kde je málo zásaditých látek v půdě. Ty potřebují měkkýši k tvorbě schráněk. Z tohoto faktu jednoznačně vyplývá, že nejbohatší lokality měkkýšů jsou na vápencích nebo flyších, popřípadě na stanovištích s větším množstvím živin: původní suťové lesy nebo okolí vodních toků, popřípadě obohacená